

Kontrollnummer i nyare posthäften¹

Sven Erik Mattsson

2020-12-07

Inledning

En tryckcylinder har en omkrets på 750 mm. På ett cylindervarv måste det av naturliga skäl finnas ett jämt antal inlagor. Maskintillverkade häften har länge tillverkats i 3 standardbredder:

1. smala, bredd 44.12 mm (17 inlagor per cylinderband)
2. breda, bredd 62.5 mm (12 inlagor per cylinderband)
3. extra breda, bredd 93.75 mm (8 inlagor per cylinderband, med början för H387)

En cylinder kan ha ett, två eller tre band av inlagor beroende på inlagans längd.

Efter år 2000 kom det häften i andra bredder

4. bredd 75 mm (10 eller 2×10 inlagor/cylindervarv, H531, H560, H562, H565, H572, H576, H584)
5. bredd 53.7 mm (14 eller 2×14 inlagor/cylindervarv, H553, H555, H558, H566, H567, H570, H571)
6. bredd 83.3 mm (9 eller 2×9 inlagor/cylindervarv, H556, H568, H581)

För kontrollnummer har grundregeln varit att var tionde häftesinlaga skall ha ett kontrollnummer. Det kunde göras för de smala och breda häftena. Det finns några undantag.

1. Häftena H264 Kungliga Teatern 200 år och H279 Sjöfart är båda smala häften där tryckningen av kontrollnummer varit inställd som för breda häften. Detta ger både hela och delade kontrollnummer. För en förklaring se Rune Åhman, Häftessamlaren nr 3, 1987) och Atlas Häfteshandbok. Detta gäller också en liten del av upplagan av H 456 Svenska hus I med kn 08-tusen.
2. H509 Europa 99 – Nationalparker är ett brett häfte med kontrollnummer i vart fjärde häfte.
3. H523 Leksaker är ett brett häfte där man satt ett kontrollnummer per cylindervarv och alltid i kombination med cylindersiffran 2. Troligen ett test av en ny möjlighet att sätta ett kontrollnummer per varv.

För de extra breda häftena var tryckningen av kontrollnummer inställd som för breda häften. Det ger både hela och delade kontrollnummer, se Rune Åhman, Häftessamlaren 1, 1992 och Atlas Häfteshandbok. Detta gäller till och med det extra breda häftet H544 Motorcykelsport. På nästa extra breda häfte H548 Ostindiefararen och kommande extra breda häften har man satt ett kn per cylindervarv.

För de nya bredderna med 9, 10 eller 14 inlagor per cylinderband har man oftast satt ett kontrollnummer per cylindervarv. Det betyder att om kontrollnumret är i kombination med till exempel c 1 så är det så i hela upplagan om inte något hänt.

Nedan redogörs för vilka varianter som hittats av häften i de tre nya formaten och extra breda häften med kn per cylindervarv, dock diskuteras inte förekomst av RT.

H531 Nobelpriset 100 år

H531 har en inlaga som är 75 mm bred (hög). Det är 2×9 inlagor per cylindervarv. Det finns delade c 1 och 2 på både övre och undre cylinderhalvan. Cyls 1 sitter 3.0 mm från bild på övre halvan och 3.3 mm från bild på undre cylinderhalvan. Det finns femsiffriga hela kn finns på undre cylinderhalvan. Det är alltid i kombination med c 1 fot.

¹ Första version publicerad i Häftessamlaren, Nummer 1 (129), mars 2010

2018-02-15 Korrigerat tabell för kända kombinationer av H553B.

2019-07-22 Utökad tabellerna med kombinationer med RT. Uppdaterat till nya indelningar av H559 och H562

2020-12-07 Uppdaterat H553, H556 och H581. Nya kombinationer för H558, H562 och H570

H548 Ostindiefararen

H548 har en inlaga som är extra bred. Det är 8 inlagor per cylindervarv. Det finns hela c 1 och 2. Man har för första gången bara satt ett kontrollnummer per varv för den här bredden. Följande varianter finns

	N	c 1	c 2	kn	c 2 kn		c 1	c 2	kn	c 2 kn
						RT	RT	RT	RT	RT
H548	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

H553 Laponia

Omslaget finns i 2 varianter

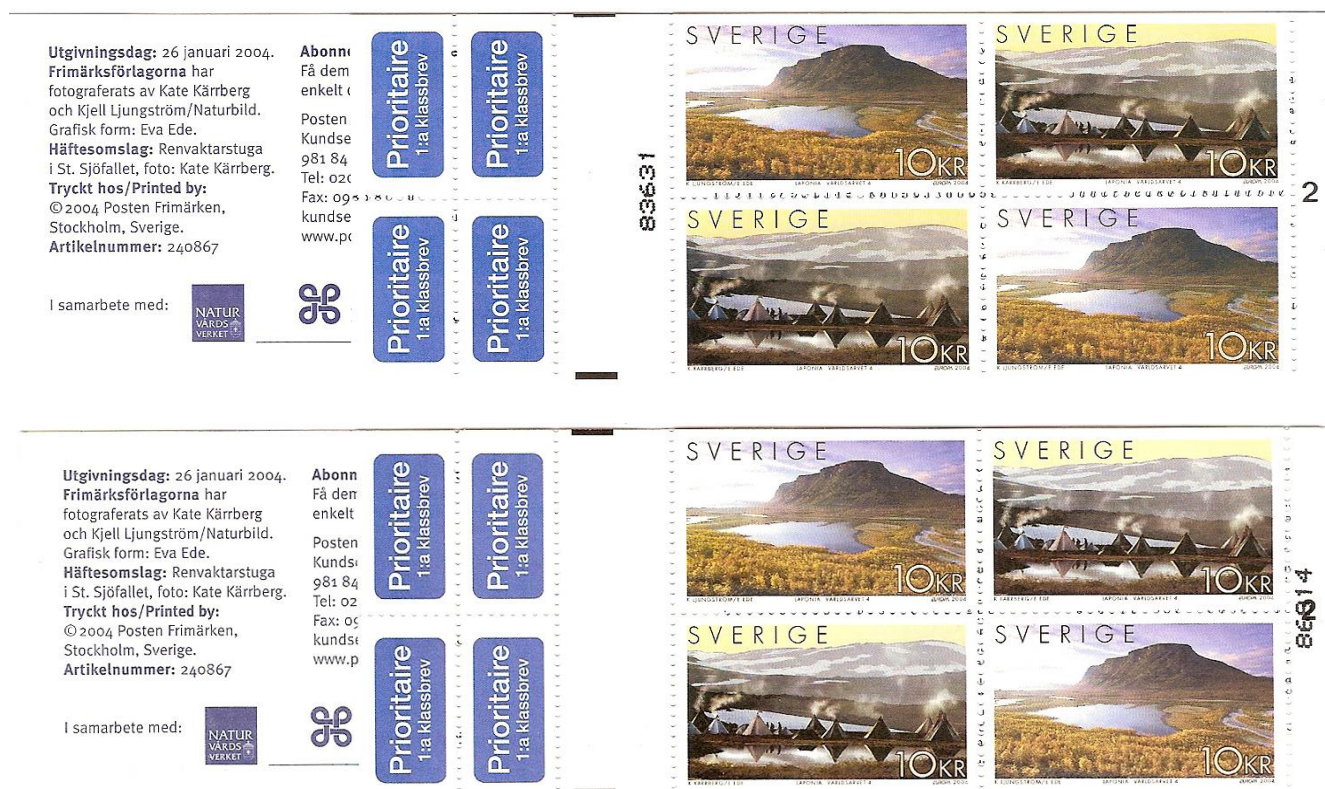
- Med smutsig (gråaktig) vitmedelsfluorescens.
- Med ren (helt vit åt det blåaktiga hållet) vitmedelsfluorescens

RT finns i båda storlekarna 7.2×1.8 och 7.2×1.4.

För inlagan har 2 cylindrar används

- Regm måttet d = 10.0 mm och cyls är tunna
- Regm måttet d = 10.5 mm och cyls är feta

H553 har 53.7 mm breda inlagor. Det är 2×14 inlagor per cylindervarv. Man har satt ett kn per cylindervarv. På Cyl I sitter kn på IR och på Cyl II sitter de på KR.

Omslag A har endast hittats med inlagor från Cyl I och omslag B har endast hittats med inlagor från Cyl II. Detta betyder att cylinder kan och bör utelämnas i beteckningen för H553. Om man vill bestämma om ett H553 är H553A eller H553B kan man alltså antingen använda UV-lampa eller mäta regm-måttet d. Har häftet cyls eller kn är det ännu enklare, se tabellen nedan

H553	Omslag i UV	d [mm]	cyls	kn på
A	smutsigt	10.0	tunna	IR
B	rent	10.5	feta	KR

Det finns cylindersiffror på båda cylinderhalvorna de sitter på olika avstånd från bild enligt

H553	band	Avstånd bild [mm]	
		c 1	c 2
A	R	3.6	3.6
	N	3.6	3.6
B	R	4.8	4.8
	N	4.2	4.0

En del av häftena H553 har del av perforeringshål i kanten av KR (H553:1). De är ovanligare då de kräver en bredare kantremsa. Det oklart om dessa hål kan finnas på inlagor från övre halvan. Det är oklart om cyls från övre halvan av Cyl II kan finnas på H553BII:1.

Följande varianter och kombinationer av markeringar har hittats på H553:

	N	c 1	c 2	kn på IR	c 2 kn på IR	RT	c 1 RT	c 2 RT	kn på IR RT	c 2 kn på IR RT
H553AI:0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
H553AI:1	x	x	x			x	x	x		

	N	c 1 (4.8)	c 2 (4.8)	c 1 (4.2)	c 2 (4.0)	RT	c 1 (4.8) RT	c 2 (4.8) RT	c 1 (4.2) RT	c 2 (4.0) RT
H553BII:0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
H553BII:1	x			x	x	x				

	kn på KR	kn på KR c 2 (4.0)	kn på KR RT	kn på KR c 2 (4.0) RT
H553BII:0	x	x	x	x
H553BII:1	x	x	x	x

H555 Nobelpris i litteratur

Omslaget finns i 2 varianter

- Inget punktmönster på framsidan.
- Med punktmönster på framsidan

H555B med punktmönster på framsidan är ovanlig. En liten del av häftena har del av perforeringshål i kanten av KR (H555A:1, ej känt för H555B). Det är 2×14 inlagor per cylindervarv. Det finns hela cyls 1 och 2 på både övre och undre cylinderhalvan. Man har satt ett kn per cylindervarv på IR.

	N	c 1	c 2	kn	c 2 kn	RT	c 1 RT	c 2 RT	kn RT	c 2 kn RT
H555A:0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
H555A:1	x	x			x		x			x
H555B:0	x	x	x				x	x		

H556 Rock 54–04

H556 har 83.3 mm breda inlagor. Det är 9 inlagor per cylinderbandvarv. Det finns hela c 1 och c 2. I huvuddelen av upplagan har man satt ett kn per varv uppe i höger kant och i kombination med c 2. Det ger följande kombinationer

H571 Sommarlandskap

Omslaget finns i 2 varianter

- A. Inget punktmönster på framsidan.
- B. Med punktmönster på framsidan

H571 har 53.7 mm breda inlagor. Det är 2×14 inlagor per cylindervarv. Det finns hela c 1 och 2. Enligt Häftessamlaren nr 2, 2007 finns det endast cyls på ena cylinderhalvan. Kn är 6-siffrigt och sitter på KR. Det förekommer kombinationer med cyls för både kn som börjar med 0 och 5. Del av perforeringshål (:1) kan finnas i kanten av KR H571A finns med RT i båda storlekarna 7.2×1.8 och 7.2×1.4.

	N	c 1	c 2	kn (0)	c 1 kn (5)	c 2 kn (5)	RT	c 1 RT	c 2 RT	kn (0) RT	c 1 kn (5) RT	c 2 kn (5) RT
H571A:0	x	x	x	0	x	x	x	x	x	x	x	x
H571A:1						x						

	N	c 1	c 2	c 1 kn (0)	c 2 kn (0)	RT	c 1 RT	c 2 RT	c 1 kn (0) RT	c 2 kn (0) RT
H571B:0	x	x	x	x	x	x	x		x	
H571B:1	x	x	x	x	x	x		x		x

H572 Svenskt mode

H572 har 75 mm breda inlagor. Det är 10 inlagor per cylindervarv och ett kn (0) per cylindervarv.

	N	c 1	c 2	c 1 kn	c 2 kn	N RT	c 1 RT	c 2 RT	c 1 kn RT	c 2 kn RT
H572	x	x	x	x	x	x	x			

H576 Tecknade serier

H576 har 83.3 mm breda inlagor. Det är 9 inlagor per cylindervarv och ett kn (0) per cylindervarv.

	N	c 1	c 2	c 1 kn	c 2 kn	RT	c 1 RT	c 2 RT	c 1 kn RT	c 2 kn RT
H576	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

H581 Resa i rymden

Omslaget på H581 finns med två olika ryggperforeringar

A1 29 punkters ryggperforering

A2 22 punkters ryggperforering

Ryggperforeringen på A2 är ofta defekt.

H581 har 83.3 mm breda inlagor. Det är 9 inlagor per cylindervarv och ett kn (0) per cylindervarv.

	N	c 1	c 2	kn	c 1 kn	c 2 kn	RT	c 1 RT	c 2 RT	kn RT	c 1 kn RT	c 2 kn RT
H581A1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
H581A2	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x

H584 Romaner om brott

H584 har 75 mm breda inlagor. Det är 10 inlagor per cylindervarv och ett kn (0) per cylindervarv.

	N	c 1	c 2	kn	c 1 kn	c 2 kn	RT	c 1 RT	c 2 RT	kn RT	c 1 RT	c 2 RT
H584	x	x	x	x	x	x	x	x				x

Efterskrift

Jag är mycket intresserad av kommentarer och rapporter av varianter som betecknats som okända. Rapportera till Sven Erik Mattsson, E-post SvenErik.B.Mattsson@gmail.com